

Editorial

Sens dubte, 1988 és un any de commemoracions. L'Església Catòlica celebra el mil·lenari de la cristianització de Rússia; Catalunya, per la seva banda, festeja el mil·lenari del seu naixement. Castella sembla prendre gelosia i Xavier Tusell espolsa el seu mil·lenari celebrat ja l'any 1944 i s'organitza un cicle de conferències sota el rètol "Dos milenaris" enquadrat en un curiós programa de trobades culturals titulat "Puente Aéreo". Els centenaris a celebrar no han estat ni seran pocs. Especialment L'Armada Invencible (1588), la mort de Carles III (1788) han suscitat infinitats d'activitats culturals i recreatives.

No estem en desacord amb aquestes celebracions. Si bé un bon nombre d'historiadors justifiquen la seva professió col·laborant en aquestes efemèrides, també és ben palès que de les apellacions a la memòria històrica poden sortir deduccions útils. El record de L'Armada Invencible ha permès una abraçada de reconciliació entre espanyols i anglesos que han optat per donar la raó a Felip II quan invocava la coartada de "*los elementos*" com a principal factor de la desfeta hispànica. El centenari de Carles III ha propiciat unes nostàlgiques evocacions del millor rei Borbó que ha tingut aquesta dinastia (mejorando lo presente), a la vegada que s'ha posat en evidència una tendenciosa rememoració del reformisme il·lustrat com a model polític a seguir dins de les coordenades de possibilisme i europeisme entre les que sembla moure's el nostre actual règim polític. El mil·lenari rus ha obert una nova frontera religiosa en les moltes vegades invocada "perestroika" de Gorbatxev. El mil·lenari català mereix un comentari a part. El Diari de Sessions del Parlament de Catalunya va aprovar l'octubre de 1987 la proposta de commemorar amb la dignitat merescuda el primer mil·lenari de la independència dels comtats catalans. Els actes que varen arribar al seu zènit el passat 22 d'abril d'enguany amb la sessió solemne al Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat, han permès de reforçar la legitimació històrica del nacionalisme català. Com a una na-

ció mil·lenària, el nacionalisme amb totes les seves variants interpretatives semblava trobar, d'aquesta forma, l'argument definitiu que explicaria la seva bel·ligerància. Estem convençuts que l'actual realitat nacional catalana no exigeix ni símbols pintorescs, ni mites sentimentals, ni efemèrides natalícies o necrològiques. Perquè la significació de l'any 988 sembla molt clar que s'ha hipertrofiat. S'ha atribuït el concepte d'"independència" de Catalunya a allò que no és altra cosa que la creació de sobirania feudal, limitades per tant. Com ens ha recordat J.M. Salrach, l'historiador que millor coneix aquest període històric, a final del segle X, no hi havia un marc unitari d'exercici de poder (un principat feudal) que poguéssim anomenar Catalunya com el de qualsevol altra nació. El naixement de Catalunya no és fixable en els límits estrets d'una data, sinó que constitueix el fruit d'un procés històric, i que en la seva culminació els historiadors acostumen d'anomenar "afirmació del destí sobirà", "consciència de destí col·lectiu", i que en qualsevol cas seria anterior al segle IX.

Però, naturalment, la brillantor i honestetat d'historiadors com l'esmentat J.M. Salrach, no serveix al desig mitificador i pseudo-històric dels requeriments polítics. És evident que com a historiadors no podem negar-nos a servir amb el nostre treball a la societat en la qual vivim, facilitant al seu abast els nostres coneixements, però de la mateixa manera ens creiem amb l'obligació i en el dret d'exigir que la Història no sigui manipulada ni es desvirtui el significat de la realitat històrica.

La història, al nostre judici, no hauria de servir per legitimar, sinó justament per desvetllar les falses legitimacions en les quals es recolza el nostre present. El paper crític de l'historiador l'obliga a desestimar tota temptació de deixar-se emportar per servituds o devocions irracionals. Enfront a les constants sol·licituds d'incondicionals col·laboracions en l'empresa d'afegir substància històrica darrera la fredor de qualsevol data, els historiadors hem d'intentar mantenir el distanciament necessari i descobrir el rerafons ideològic que s'amaga a la tendenciosa evocació històrica. Els centenaris que aviat ens plouran al damunt, particularment el ja famós "92" amb tota la seva abrumadora mitologia, ens obliga més que mai a reivindicar els límits de la nostra disponibilitat i a exercir el risc de caure en el probablement rendible però inqüestionablement lamentable paper d'intel·lectuals orgànics al servei d'un mandat o dictamen o d'un altre.